

Warszawa, 03 grudnia 2020 r.

DWST-WOOS.4020.170.2020.BP

**Pan
Stanisław Trociuk
Zastępca Rzecznika
Praw Obywatelskich**

Dotyczy: VII.7037.181.2020.AT

Szanowny Panie Rzeczniku,

na wstępie chciałbym zauważyć, że rozwiązania ustawowe, w tym ograniczenie kompetencji kuratora oświaty, wprowadzone w roku 2009, zdaniem Ministerstwa Edukacji Narodowej, negatywnie wpłynęły na funkcjonowanie systemu oświaty. Niektóre jednostki samorządu terytorialnego, w szczególności gminy, podejmowały działania w celu likwidacji szkół, uzasadniając te działania koniecznością zmniejszenia wydatków na realizację zadań oświatowych. Kontrola NIK pn. *Wpływ likwidacji szkół publicznych na warunki realizacji zadań oświatowych gmin*¹ potwierdziły, że likwidacje szkół podstawowych oraz gimnazjów związane były przede wszystkim z dążeniem samorządów do zmniejszenia wydatków, natomiast w mniejszym zakresie kierowano się względami związanymi z poprawą jakości kształcenia. Najwyższa Izba Kontroli wskazała na nowe wówczas zjawisko w polityce oświatowej gmin, tj. likwidowanie szkół gminnych w celu zastąpienia ich szkołami niepublicznymi lub publicznymi nieprowadzonymi przez gminę. W systemie oświaty pojawiły się gminy, które nie prowadziły szkół lub prowadziły tylko jedną szkołę danego typu (np. Gmina Hanna, Gmina Leśniowice), co oznaczało oparcie gminnej oświaty na szkołach prowadzonych przez inne osoby niż jednostka samorządu terytorialnego.

Zaniepokojenie działaniami samorządów lokalnych kilkakrotnie wyrażał Rzecznik Praw Obywatelskich, zraszające nauczycieli związki zawodowe, a także członkowie społeczności lokalnych protestujący przeciw bezpodstawnej, ich zdaniem, likwidacji szkół. W efekcie, w roku 2015 Sejm RP zdecydował się na dokonanie zmian legislacyjnych, w wyniku których nastąpiło między innymi przywrócenie obowiązku uzyskiwania pozytywnej opinii organu nadzoru pedagogicznego w przypadku likwidacji szkoły lub placówki prowadzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego. Zamiarem ustawodawcy nie było ingerowanie kuratorów oświaty w samodzielność jednostek samorządu terytorialnego, zwłaszcza że działania większości samorządów lokalnych są uzasadnione i racjonalne. Co znajduje odzwierciedlenie w statystyce. W roku szkolnym 2019/2020 prawie 84% likwidacji i przekształceń zaplanowanych przez

---

¹ znak: P/13/069

samorządy zostało pozytywnie zaopiniowanych przez kuratorów oświaty. Warto przy tym pamiętać, że jednostki samorządu terytorialnego wykonują swoje zadania samodzielnie, jednakże na podstawie ustaw i w ich ramach. Oznacza to, że ich samodzielność nie ma charakteru absolutnego i może podlegać różnego rodzaju ograniczeniom ustanowionym przez ustawodawcę. Takim właśnie ograniczeniem jest uzależnienie możliwości zlikwidowania szkoły od opinii kuratora oświaty. Dwuinstancyjność postępowania oraz kontrola sądowa rozstrzygnięć dotyczących likwidacji i przekształceń szkół, przedszkoli i placówek oświatowych daje jednostkom samorządu terytorialnego, a także podmiotom reprezentującym lokalne społeczności, gwarancję wnikliwej i bezstronnej oceny zmian w sieciach szkół, przeprowadzonej z uwzględnieniem interesu danej jednostki samorządu terytorialnego rozumianej jako ogół, wspólnota jej mieszkańców.

Odnosząc się do pisma Ministerstwa Edukacji Narodowej z 11 września 2020 r. (znak: DWSTWOOS.4020.170.2020.BP) należy zauważyć, że jego treść koncentrowała się wokół kwestii równego i niedyskryminującego traktowania podmiotów innych niż jednostki samorządu terytorialnego, w związku z pismem z 19 czerwca 2020 r. Fundacji Ewangelickie Centrum Diakonii i Edukacji im. ks. Marcina Lutra we Wrocławiu, dotyczącego treści postanowienia² Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 maja 2019 r. Pismo z 11 września 2020 r. w niewielkim stopniu dotyczyło orzecznictwa sądowno-administracyjnego, a ministerstwu znany jest, przywołany Przez Szanownego Pana Rzecznika, wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 8 maja 2002 r.³ oraz późniejsze wyroki Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz wojewódzkich sądów administracyjnych. W kontekście ww. wyroku Trybunału Konstytucyjnego, wspomnieć należy, że w przypadku likwidacji opiniowanej w postanowieniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 maja 2019 r., jednym z omówionych aspektów było niedochowanie przez jednostkę samorządu terytorialnego wymogu określonego w przepisach prawa regulujących przesłanki likwidacji szkoły (organ stanowiący jednostki stwierdził w uchwale, że zamierza zapewnić wychowankom likwidowanego ośrodka kontynuację pobytu w niepublicznym ośrodku).

W nawiązaniu do prośby zawartej w ostatnim akapicie pisma z 2 października 2020 r. (znak VII.7037.181.2020.AT) uprzejmie informuję, że po niemalże pięciu latach stosowania obecnie obowiązującego przepisu art. 89 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe⁴ Ministerstwo posiada na tyle bogate doświadczenie, aby podjąć analizę stosowania

---

² znak: DWST-WOOS.4021.54.2019.JK

³ sygn. K 29/00

⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 910 ze zm.

obecnej formuły opiniowania zamiaru likwidacji i przekształceń szkół i placówek samorządowych oraz rozważyć potrzebę zmiany przepisów oświatowych w tym zakresie.

Z wyrazami szacunku,

Z upoważnienia
MINISTRA EDUKACJI I NAUKI

Dariusz Piontkowski
Sekretarz Stanu
/ – podpisany cyfrowo/